

## **(Bilde 1)**

### **Kyrkja i ei ny tid**

#### **Stiftsdager i Bjørgvin bispedømme**

**6. juni 2017**

#### **Innledning**

Kjære medarbeidere!

«Kyrkja i ei ny tid» handler om mye mer enn det jeg skal snakke om.

Det snakker vi jo om hele tiden disse to dagene.

Jeg skal ta min del av det.

## **(Bilde 2 Virksomhetsoverdragelse)**

**1. januar 2017**

Som dere vet: Mye har handlet om en dato: 1. januar 2017.

Og ordet virksomhetsoverdragelse!

Vi har bak oss en virksomhetsoverdragelse som på den ene siden betyr tydelig skille mellom stat og kirke, og på den andre siden at 15 selvstendige statlige kirkelige virksomheter er blitt til en virksomhet.

Staten er endret.

Staten er ikke lenger konfesjonsbundet.

Som Bakkevig 1 – utvalget uttrykte det: "Staten er for alle, kirken for de som vil".

Og Kirken er endret.

Gjennom en hundre års prosess, - fra å være integrert i statsapparatet og være statens religionsvesen -, har det vært en skrittvis oppbygging av egne kirkelige strukturer og utvikling av kirkens selvstendighet frem til den selvstendige folkekirken vi nå er.

Overgangen gikk slik vi håpet og planla.

Med noen utfordringer – mye nytt å lære seg – for mange medarbeidere.

Men i store trekk har det gått bra!

## **(Bilde 3 Nytt arbeidsgiveransvar)**

Vi har tatt mange og store steg med nytt arbeidsgiveransvar og nye oppgaver.

- Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste myndighet
- Kirkerådet har fått nye oppgaver med arbeidsgiveri og økonomiforvaltning
- 1600 ansatte er overført fra staten til en selvstendig folkekirke
- Ca 2 milliarder kroner skal forvaltes pr år.

Etter et godt samarbeid med alle partene i arbeidslivet har vi fått et første avtaleverk på plass mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.

En takk til KA – kirkelig arbeidsgiverorganisasjon - som har vært en viktig og dyktig med-aktør i denne prosessen.

Takk også til arbeidstakerorganisasjonene for konstruktivt samarbeid.

Og til alle som har vært med i den store nasjonale dugnaden som var nødvendig for å få dette opp og gå.

#### **(Bilde 4 Mulighetenes tid)**

Det har skapt et felles vi.

Med alle gode og svært kompetente medarbeidere i hele kirken, er det nå mulighetenes tid – muligheter for å samhandle, løse nye oppgaver og finne effektive og gode ordninger for fremtidens kirke.

Kirke i en ny tid.

#### **(Bilde 5 Virksomhetsoverdragelse 1997)**

##### **Virksomhetsoverdragelse i 1997**

Virksomhetsoverdragelse, kalles det!

Virksomhetsoverdragelse er jo ikke akkurat et folkelig ord.

Jeg har lært mange nye ord i forbindelse med «et tydelig skille mellom stat og kirke».

Forfatningsreform og forvaltningsreform.

Åpningsbalanse og «rettssubjekt».

Det er ikke bare kirken som har interne ord.

Men virksomhetsoverdragelse?

Vi snakker som om virksomhetsoverdragelse i kirken er noe helt nytt.

Det er det slett ikke.

Alle de lokalkirkelige medarbeiderne som tidligere var ansatt av kommunen ble i 1997 virksomhets overdratt fra kommunene til de kirkelige fellelrådene.

Den kommunale delen av kirken ble overdratt da.

Nå ble den statlige delen også virksomhetsoverdratt.

Men svært store endringer i grunnlov og kirkelov og for alle de statlige kirkelige ansatte.

Og med en politisk og prinsipiell endring – Den norske kirke gikk fra å være statskirke til å være en selvstendig kirke.

### **(Bilde 6 Virksomhetsoverdragelse for 2000 år siden)**

#### **Den store virksomhetsoverdragelsen**

Men vi har hatt en enda større virksomhetsoverdragelse.

Den egentlige!

Virksomhetsoverdragelse er ikke et ord i Bibelen.

Kan jeg likevel få lov å si at saken er der.

At vi faktisk har levd i en virksomhetsoverdragelse i 2000 år.

Siste kveld før Jesus gikk veien til korset, sier han til disiplene: «Nå overdrar jeg riket til dere, slik som min Far har overdratt det til meg» (Luk 22.29)

Etter at han har stått opp fra graven møter han dem igjen ved Genesaret sjøen og gjentar det, om enn med andre ord: «Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler. Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende». (Matt 28.)

Kjære medarbeidere!

Dette er den grunnleggende virksomhetsoverdragelsen som skapte den kristne kirke, og som vi fikk del i i dåpen.

Det er da virksomhetsoverdragelse blir et lite ord.

Jesus gir oss del i noe som er mye større enn våre liv og alt vårt virke.

Guds rike som usynlig bryter frem i denne verden, og som vi får se spor og glimt av.

Som vi får være en del av.

Vi er kalt til å leve og tjene i dette nådens og barmhjertighetens rike.

I den verdensvide kirke og i den lokale kirke.

Der vi døper og lærer å holde....

Der dere har deres tjeneste og virksomhet.

Et felles oppdrag med alle de der ute i den verdensvide kirke – og et felles oppdrag lokalt og nasjonalt i Den norske kirke.

Men Jesus overdrar ikke oppdraget uten å sende ressurser med på veien: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende».

Ånden og Åndens gjerning er alltid større enn våre liv og vår tjeneste.

Det er virksomhetsoverdragelsen som vi lever for og av!

Det er det som er det store «vi».

### **Den norske kirke var og er**

Den norske kirke har vært i virksomhet lenge, tuftet på flere hundre år med tradisjoner, tilstedeværelse og engasjement.

Vi har vært opptatt av å si at lite endres ved oppløsningen av statskirken.

Vårt oppdrag er ikke endret av et tydeligere skille fra staten.

#### **(Bilde 7 Dnk var og er)**

Kirkens virksomhet og lokale nærvær er som før:

- Den norske kirke var og er en evangelisk luthersk kirke.
- Den norske kirke var og er en bred folkekirke.
- Den norske kirke var og er landsdekkende og tilbyr sine tjenester til alle.
- Den norske kirke var og er en formidler av evangeliet om Jesus Kristus i alle lokalmiljøer – og like til jordens ender.

Den norske kirke har et sterkt fotfeste blant landets befolkning.

3.8 millioner medlemmer, meget stabilt tall.

Tre fjerdedeler av befolkningen hører til.

### **Den lokale kirke**

Dette er de store tallene og det overordnede bildet.

Men det er de små tallene og fokuserte bildene som betyr mest.

Da jeg begynte som direktør i Kirkerådet for 11 år siden fikk jeg satt opp en plakat på alle kontorene i Kirkens hus.

De er der ennå.

#### **(Bilde 8 ...til for menighetene)**

Der sto det «til for menighetene».

Det har vært avgjørende viktig for meg at vi i alle de oppgaver og prosesser som vi har ansvaret for, må ha menigheten som siktemål.

Det er der i den lokale menighet at forkynnelsen skaper tro, etterfølgelse og tjeneste.

Derfor er fokuset så viktig.

For alle organene i den kirkelige virkeligheten.

Alle organer i den kirkelige strukturen er viktige med hvert sitt utsiktspunkt, med hver sine oppgaver, og i hver sine roller.

### **(Bilde 9 Økt felles ansvar)**

Kirkemøtet har plassert ansvar hos ulike organer:

- Biskopenes rolle er videreført. Bispemøtets likeså.
- Tjenesteordning for proster er videreført
- Bispedømmerådenes ansvar og rolle er også i hovedsak videreført som før.
- Og: Det er ikke skjedd noe med menighetsrådenes og Fellesrådenes oppgaver og ansvar

Men for alle instanser medfører endringen et økt felles ansvar og tydelig ledelse for helheten.

Og det handler ikke minst om et nært samarbeid mellom Kirkeråd og bispedømmeråd, fellesråd og menighetsråd i fremtiden.

Et felles «vi».

### **(Bilde 10 Hva med penga?)**

**Men hva med penga?**

Virksomhetsoverdragelsen betyr at statens bevilgninger til Den norske kirke gjøres om til et samlet rammetilskudd.

Kirkemøtet har fått det overordnede ansvaret for budsjettfordeling av den statlige bevilgningen, mens Kirkerådet er det operative organet i den kirkelige økonomiforvaltningen.

Men de kommunale bevilgningene forvaltes som før av fellesråd og menighetsråd.

Grunnlovsbestemmelsene sier at Den norske kirke skal være landets folkekirke, og understøttes som sådan.

Det er Grunnlovens måte å forankre statlig finansiering på.

Det store spenningsmomentet er selvsagt hvor store bevilgningene over statsbudsjettet blir i årene fremover.

Det er ikke grunn til å tro at de statlige bevilgningene vil reduseres pga endringen i stat og kirke relasjonen.

Det er ingen signaler fra de ansvarlige politiske partiene om at de ikke vil opprettholde statsstøtten på dagens nivå.

Men - vi har sett – og dere i dette bispedømmet ikke minst – har likevel merket at de statlige bevilgningene er litt redusert de siste årene.

Ikke mye, men litt mindre enn ett prosentpoeng hvert år de siste fire år.

Effektiviseringsuttak heter det i regjeringsspråket.

Det er lite, men det utgjør fort noen stillinger hvert år i en kirke som bruker det meste på stillinger og lønn.

Og noe av det samme møter mange av dere gjennom de kommunale bevilgningene.

Vi må gjøre et kontinuerlig arbeid overfor våre politikere så de holder sine lovpålagte forpliktelser og ser kirkens betydning for mennesker og samfunn.

Uansett er jeg sikker på at en selvstendig folkekirke kommer til å ville mer enn det vi får penger til.

Derfor er og blir frivillighet og givertjeneste en viktig del av kirkens finansiering også fremover.

### **(Bilde 11 Forsøksvirksomhet)**

#### **Ny organisasjonsform**

Vår store utfordring fremover blir å få til en mer enhetlig og mindre kostnadskrevende organisasjon.

To arbeidsgiverlinjer og 4-5 nivåer i organisasjonen roper på forenklinger.

Vi er ikke der at vi i dag kan gjøre store besparende forenklinger.

Det er først når en ny statlig lovgivning er på plass.

Jeg kommer tilbake til det litt senere.

Men på veien dit har Kirkemøtet initiert en forsøksvirksomhet der menighetsråd og fellesråd, biskop og bispedømmeråd sammen kan ta initiativ til forsøk innenfor deres mandater i dag.

Det er ikke minst et ønske om å prøve ut samordnet eller felles ledelse mellom de to arbeidsgiverlinjene uten at det formelle arbeidsgiveransvaret endres.

Initiativet ligger hos dere.

Kirkemøtet har gjort sine vedtak om at slik form for samordning og felles ledelse skal legges til grunn for de neste endringene i kirkeordningen – trolig fra 2020/21.

Slik felles ledelse kan bli veien frem mot et felles arbeidsgiveransvar som

Kirkemøtet har satt som mål – en gang utpå 20- tallet.

Alt avhengig av Stortingets bestemmelser om en forenklet lovgivning for Den norske kirke.

### **(Bilde 12 Helhetlig lov)**

Vi venter nå på et høringsdokument fra Regjeringen om en ny helhetlig lovgivning for tros og livssynsamfunn, inklusive en særlovgivning for Den norske kirke.

I dette høringsdokumentet som dere alle vil få til uttalelse vil også forslag til ulike finansieringsmodeller legges frem.

Høringsdokumentet var varslet før sommeren, - nå etter sommeren, antar jeg – og det må komme før valget ellers forsinkes prosessene vesentlig.

Regjeringen har også varslet en stortingsmelding om det tros og livssyns åpne samfunnet som en oppfølging av Stålsett utvalget.

Dette er ikke ventet før i 2018.

Og så fikk vi for et par uker siden informasjon om at Regjeringen vil utarbeide en stortingsmelding om eierskapet og forvaltningen av Opplysningsvesenets fond.

Også det er en viktig sak for kirken fordi Kirkemøtet har uttrykt at fondet til en samlet verdi av ca 4 milliarder, må overdras til kirkelig forvaltning og eierskap.

Det vil ikke kunne finansiere Den norske kirkes virksomhet.

Om det var omsettelige verdier, ville det bare holdt i 2 år.

Men det vil kunne være viktige frie midler for nyskaping og utvikling.

### **(Bilde 13 Folk)**

**Hvem er vi? - Den norske kirkes identitet**

Hvem er vi, som en selvstendig folkekirke og trossamfunn?

Vi har behov for stadig å tenke gjennom vår egen identitet.

Retorikken har som sagt vært at vi skal skilles fra staten, men ikke fra folket.

Kirken er den samme.

Men da utfordres vi av noen problemstillinger:

- Hvordan skal vi beholde vår tilhørighet til det offentlige Norge som en stor samfunnsinstitusjon og sivilsamfunnsaktør- og for folk flest - samtidig som vi er en tydelig trosbekjennende kirke?
- Hvordan beholder vi frimodigheten som kristen kulturbærer og majoritetssamfunn – og samtidig makter å gi rom til andre tros og livssyn, - ja være en misjonerende kirke?
- Hvordan skal vi i en ny situasjon tydeliggjøre «de kristne verdiene» samtidig som vi samarbeider med «alle gode krefter» om felles verdier i et fler-religiøst og sekulært samfunn?

Dette er noen av utfordringene som vi står overfor i fremtidens kirke.

Det handler om identitetsbygging.

### **(Bilde 14 Kirke for folket)**

#### **Kirke for folket**

Det handler om det som er Den norske kirkes fremste utfordring framover: å være en kirke for folket.

Folkekirke er vi ikke i kraft av å være en flertallskirke, en folkets kirke som det norske folks (ethos) kirke.

Men vi er en kirke som lever midt mellom folk med budskapet om nåden i Jesus Kristus.

Folkekirke er vi ikke først og fremst som nasjonal kirke, nedfelt i Grunnloven.



Folkekirke er først og fremst lokalkirken med alle de berøringspunkter –dere- har med folk.

I gudstjeneste, på torgallmenningen, i besøkstjeneste, i kirkemusikken, i trosopplæringen.

Der det allmenne presteskapet, og alle vigslede tjenester, gir evangeliet videre i ord og handling.

Det er der vi primært er folkekirke.

### **Den norske kirke var og er ny**

Jeg sa for litt siden at det er lite som endres ved løsrivelsen fra staten.

«Alt som før», har vært noe av retorikken.

Vi har vært opptatt av å formidle nettopp dette.

Det handler om trygghet under omstilling.

Men det betyr at vi også står overfor en stor kommunikasjonsutfordring: «Alt er ved det samme - og samtidig – alt er nytt!»

For en kirke kan ikke møte fremtiden uten forventninger om hva Gud kan gjøre.

Vår forventning er at Gud hele tiden skaper noe nytt.

Kirke i en ny tid.

### **(Bilde 15 Alltid noe nytt)**

#### **Alltid noe nytt!**

- Det kommer til å bæres mellom 34 000 og 38 000 nye barn til den hellige dåp
- Det kommer til å være omtrent like mange som er «nye» konfirmanter i kirken.
- Det kommer til å være 6 millioner gudstjenestedeltakere, hvorav kanskje en million for første gang på mange år.
- Trolig er det like mange på hverdagsarrangementer i kirkene.

- Det kommer til å bli arrangert 62 000 gudstjenester, **nyskapte** for akkurat den søndagen.
- 15000 konserter og kultur arrangementer – **helt nye**.

Menneskers møte med kirken er for dem helt nye møter.

Møter de da en kirke preget av omsorg og kjærlighet?

Møter de en kirke med troverdig og offensiv forkynnelse av Jesus Kristus?

Vi har altså hatt en retorikk, bevisst og villet og riktig: «Skillet mellom stat og kirke» skal ingen merke.

Det er den samme kirken, folk skal kjenne igjen.

Det meste er akkurat som før.

Det har vært riktig og er riktig.

Men det blir ikke godt om vi med det demper forventninger om hva Gud kan gjøre i 2017.

Vi skaper ikke visjoner og forventninger med et slikt budskap.

Vi har i 2017 fått overdratt et stort virksomhetsansvar.

Men det er ikke det som gjør kirken ny.

Det er Han som er med oss alle dager inntil verdens ende som gjør kirken ny!

Det er alltid noe nytt der Den hellige Ånd er!

Det er da vi blir «Kyrkje i ei ny tid»

**(Bilde 16)**

**Gud velsigne Den norske kirke som har så mye og som trenger så mye!**